

LEKCE 6

Gramatické penzum

- latinské předložky s akuzativem
- akuzativ singuláru a plurálu všech latinských deklinací (substantiva + adjektiva)
- gramatické nepravidelnosti u klinických termínů

Lexikální okruh

- klinické termíny

Cíle lekce

- porozumět významu nejběžnějších klinických termínů
- znát nejčastější kolokace v klinické terminologii
- orientovat se v syntaktické struktuře klinických termínů
- ovládat specifika klinických termínů

Jazyková charakteristika klinické terminologie

Stejně jako v oblasti anatomického názvosloví i v klinických termínech převládají nominativní a genitivní tvary substantiv a adjektiv. Pro klinické termíny je příznačná převaha řeckých slovních základů a použití předložkových vazeb, které nejčastěji slouží k vyjádření:

a) časového souběhu nebo návaznosti

Status post resectiōnem cōlī sīgmoīdeī ante annōs XV

(Stav po vynětí esovitého tračníku před patnácti lety)

b) umístění, směru

Metastasēs ad pulmōnēs

(Druhotná ložiska rakoviny šířící se do plic)

c) způsobu, charakteru, míry, účinku

Fractūra clāviculae dextrae cum dislocātiōne ad latus

(Zlomenina pravé klíční kosti s posunem ke straně)

d) důvodu

Chēmōtherapia propter carcinōma

(Chemoterapie z důvodu rakoviny)

e) příčiny

Īleus intestīnī tenuis ex¹ adhaesiōnibus

(Neprůchodnost tenkého střeva způsobená srůsty)

Předložkové vazby v klinických termínech

Latinské předložky se v lékařských termínech pojí s akuzativem nebo ablativem.

¹ Předložka *ē, ex* má význam „z, ze; kvůli (o příčině)“ a pojí se s ablativem.

Latinské předložky s akuzativem

ad	k, do, při	intrā	v, uvnitř, za, během
ante	před	per	skrz, přes, pomocí
circum	okolo, kolem	post	po, za
contrā	proti	propter	pro, kvůli
extrā	mimo, vně	secundum	podle
īnfrā	pod	suprā	nad
inter	mezi	trāns	přes

Latinské předložky *in* a *sub*

Latinské předložky *in* a *sub* se mohou pojit s akuzativem i ablativem. V případě použití akuzativu vyjadřují směr (tzn. odpověď na otázku kam?), např.

Carcinōma pancreatis in vēnam portae incrēscēns

(Zhoubný nádor slinivky břišní vrůstající **do** vrátnicové **žíly**)

Akuzativ singuláru (maskulina + feminina)

Pro všechny koncovky v akuzativu singuláru latinských maskulin a feminin 1. – 5. deklinace je typické koncové **-m**, liší se pouze v samohlásce, která tomuto *-m* předchází. Koncovka **-am** je charakteristická jen pro 1. deklinaci, koncovku **-um** mají maskulina a feminina 2. i 4. deklinace, koncovku **-em** maskulina a feminina 3. i 5. deklinace.

Přehled základních koncovek akuzativu singuláru: maskulina + feminina

	1. deklinace	2. + 4. deklinace	3. + 5. deklinace
akuz. sg. M/F	-am	-um	-em

Příklady akuzativu singuláru substantiv M/F

	1. deklinace	2. deklinace	3. deklinace	4. deklinace	5. deklinace
akuz. sg. M/F	<i>post frāctūram</i>	<i>post morbum</i>	<i>post dolōem</i>	<i>post partum</i>	<i>post diem</i>

Příklady akuzativu singuláru substantiv ve spojení s adjektivy 1., 2. a 3. deklinace

	spojení s adjektivem 1. a 2. deklinace		spojení s adjektivem 3. deklinace
akuz. sg. M/F	<i>post amputātiōem traumaticam</i>	<i>propter tumōem benignum</i>	<i>propter morbum latentem</i>

Akuzativ plurálu (maskulina + feminina)

Pro všechny koncovky v akuzativu plurálu latinských maskulin a feminin 1. – 5. deklinace je typické koncové -s, liší se pouze v samohlásce, která mu předchází.

Přehled koncovek akuzativu plurálu: maskulina + feminina

	1. deklinace	2. deklinace	3. deklinace	4. deklinace	5. deklinace
akuz. pl. M/F	-ās	-ōs	-ēs	-ūs	-ēs

Příklady akuzativu plurálu substantiv M/F

	1. deklinace	2. deklinace	3. deklinace	4. deklinace	5. deklinace
akuz. pl. M/F	post frāctūrās	post morbōs	post dolōrēs	post partūs	post diēs

Příklady akuzativu plurálu substantiv ve spojení s adjektivy 1., 2. a 3. deklinace

	spojení s adjektivem 1. a 2. deklinace		spojení s adjektivem 3. deklinace
akuz. pl. M/F	post amputātiōnēs traumaticās	propter tumōrēs benignōs	propter morbōs latentēs

Akuzativ singuláru a plurálu (neutra)

Důležité pravidlo: Substantiva středního rodu mají v nominativu a akuzativu vždy shodný tvar. Uvedené pravidlo platí v jednotném i množném čísle a týká se i adjektiv, která se substantivy středního rodu tvoří spojení (přívlastek shodný).

Např. *haematōma* (haematoma, matis, n.) → akuz. sg. *propter haematōma*
 latus (latus, eris, n.) → akuz. sg. *ad latus*
 ulcera (ulcus, eris, n.) → akuz. pl. *propter ulcera*

Gramatické zvláštnosti klinických termínů

Postavení adjektiva specifikujícího poranění nebo onemocnění

Přídavné jméno charakterizující ránu, poranění či nemoc může stát:

- těsně za substantivem, se kterým vytváří spojení:
např. *Frāctūra comminutīva partis proximālis ulnae lateris dextrī*
 (Tříštvrtá zlomenina proximální části pravé loketní kosti)
- až na konci klinického termínu:
např. *Frāctūra partis proximālis ulnae lateris dextrī comminutīva*

Výjimky ve skloňování substantiv

V klinické terminologii, jak již bylo zmíněno v úvodu této lekce, převažují řecké slovní základy. V některých případech se u řeckých slov v klinických termínech typicky uplatňují i původní řecké koncovky:

např. *Carcinōma baseos linguae* (Rakovina spodiny jazyka)

Přehled výjimek ve skloňování řeckých substantiv (původní řecké koncovky jsou vyznačeny červeně):

	1. deklinace		3. deklinace
nom.	systol- ē	diabēt- ēs	bas-is
gen.	systol- ēs	diabēt-ae	bas- eos /-is
akuz.	systol- ēn	diabēt- ēn /-am	bas- in /-im
abl.	systol- ē	diabēt- ē /-ā	bas-ī

Podle *systolē* se skloňují všechna řecká substantiva 1. deklinace, která v nom. sg. končí na **-ē** a v gen. sg. na **-ēs**.

Podle *diabētēs* se skloňují všechna řecká substantiva 1. deklinace, která v nom. sg. končí na **-ēs** a v gen. sg. na **-ae**.

Podle *basis* se skloňují všechna řecká stejnoslabičná substantiva 3. deklinace; ve tvaru nom. sg. jsou typicky zakončena na **-sis**, **-xis**, **-ōsis**. Kromě nich se podle vzoru *basis* skloňují tři latinská substantiva: *febris, is, f.* (horečka), *tussis, is, f.* (kašel), *tūberculōsis, is, f.* (tuberkulóza).

U latinských slov se nepoužívají původní řecké koncovky.

Specifika klinických diagnóz

Pod klinickou diagnózou rozumíme rozpoznání a pojmenování choroby, resp. zranění klinickým lékařem. Klinické diagnózy mají z jazykového hlediska celou řadu specifických rysů:

1. Vyjádření pravé, levé strany

V klinických diagnózách se určení pravé strany, levé strany nebo obou stran vyjadřuje opisně, a to genitivním tvarem od spojení *latus dextrum/sinistrum/utrumque*:

vpravo	=	lateris dextrī (zkratka l. dx.)
vlevo	=	lateris sinistrī (zkratka l. sin.)
na obou stranách	=	lateris utriusque (zkratka l. utr.)

Např. *Ruptūra tendinis Achillis² lateris dextrī*
(Prasknutí pravé Achillovy šlachy)

2. Vyjádření stupně poranění, onemocnění

Stupeň poranění, poškození nebo onemocnění se opisuje pomocí genitivního tvaru spojení substantiva *gradus* s adjektivem v komparativu nebo superlativu, resp. s řadovou číslovkou:

Např. *Ruptūra liēnis gradūs minōris/majōris/minimī/maximī*
(Prasknutí sleziny menšího/většího/nejmenšího/největšího stupně)

Āsthma bronchiāle gradūs prīmī/secundī/tertiī/quartī
(Průduškové astma prvního/druhého/třetího/čtvrtého stupně)

3. Vyjádření zánětlivého onemocnění

U pojmenování zánětlivých onemocnění se nejčastěji uplatňuje přípona **-itis** (gen. sg. **-itidis**), která se připojuje ke genitivnímu kmeni substantiva označujícího postižený orgán.

² *Achillēs, is, m.* = Achilleus

Např. <i>hepatītis, ītidis, f.</i>	=	zánětlivé onemocnění jater
<i>encephalītis, ītidis, f.</i>	=	zánětlivé onemocnění mozku
<i>gastrītis, ītidis, f.</i>	=	zánětlivé onemocnění žaludku

4. Klinická eponyma

Klinická eponyma představují pojmenování nemocí, úrazů nebo zákroků s použitím vlastních jmen osobností, které se významnou měrou zasloužily o objev, popis nemoci nebo jejího příznaku či o provedení určitého lékařského zákroku a vyšetřovací metody.

Např. *Faciēs Hippocratica* (výraz tváře těžce nemocných lidí před smrtí, pro něhož jsou typické propadlé tváře, zapadlé oči a špičatý nos; jako první jej velmi přesně popsal Hippokratés)

Morbus Crohn (Crohnova nemoc; zánětlivé střevní onemocnění, na jehož popisu se významně podílel americký gastroenterolog Burrill Bernard Crohn)

Sectiō caesarea secundum Geppert (císařský řez podle Gepperta, významného německého porodníka, který tento lékařský zákrok prosadil)

5. Užívání zkratk a akronymů

Pro klinické diagnózy je typické užívání zkratk a zkratkových pojmenování vzniklých spojením začátečních písmen několika slov, resp. slovních základů, tzv. akronymů.

Např. *Ca colī sigmoidēi* → Ca = carcinōma
(Rakovina esovitého tračníku)

Fr. collī femoris l. sin. → Fr. = frāctūra; l. sin. = lateris sinistrī
(Zlomenina krčku levé stehenní kosti)

St. p. TE → St. p. = status post; TE = tōnsillectomiam³
(Stav po chirurgickém odstranění mandlí)

SLOVNÍ ZÁSoba

acūtus, a, um	náhlý, prudký, akutní
ad	k, do, při
adhaesiō, ōnis, f.	srůst
alcoholicus, a, um	alkoholický
aliēnus, a, um	cizí
amputātiō, ōnis, f.	amputace (operativní odnětí části těla)
annus, ī, m.	rok
ante	před
apertus, a, um	otevřený
apnoē, ēs, f.	zástava dechu, apnoe

³ *tōnsillectomia, ae f.* = chirurgické odstranění mandlí (jedná se o kompozitum složené ze dvou slov: *tōnsilla a ectomia*).

āsthma, matis, n.	astma (onemocnění charakterizované záchvatovou dušností)
benignus, a, um	nezhoubný
bronchiālis, e	průduškový
calculus, ī, m.	kámen, kamének
cancer, crī, m.	rakovina
carcinōma, matis, n.	1. zhoubný nádor; 2. rakovina
cariēs, ēī, f.	kaz (zubní)
circum	okolo, kolem
cirrhōsis, is, f.	zatvrdnutí orgánu, cirhóza
cōlica, ae, f.	kolika (akutní pulzující bolest střídavě se stupňující a polevující)
comminutīvus, a, um	tříštivý
contrā	proti
contūsus, a, um	zhmožděný
crēscēns, entis	rostoucí
cubitus, ī, m.	loket
cystis, is, f.	1. měchýř; 2. cysta
dēcubitus, ūs, m.	proleženina
depressīvus, a, um	depresivní (vztahující se k depresi)
diabētēs, ae, m.	1. průchod, průtok; 2. úplavice
diabētēs mellitus	cukrovka
diabēticus, a, um	cukrovkový, diabetický
dislocātiō, ōnis, f.	posun, přemístění
dolor, ōris, m.	bolest
drainage [drenáš] (nesklonné; z francouzštiny)	odvádění tekutiny z ran, drenáž
extrā	mimo, vně
febris, is, f.	horečka (nad 38°C)
fētus, ūs, m.	plod
gangraena, ae, f.	sněť, gangréna
gradus, ūs, m.	stupeň
gravis, e	těžký, závažný
haematōma, matis, n.	krevní výron, hematom
haemorrhagia, ae, f.	krvácení

haemorrhoidēs, um, f. (častěji v plurálu)	hemoroidy (chorobné rozšíření žil v řitním otvoru)
hernia, ae, f.	kýla
chēmōtherapia, ae, f.	chemoterapie (léčení látkami připravenými chemickou cestou)
chronicus, a, um	vleklý, chronický
īleus, ī, m.	střevní neprůchodnost
in⁴	do (kam?)
incrēscēns, entis	vrůstající
īnfrā	pod
inguinālis, e	tříselný
inter	mezi
intrā	v, uvnitř, za, během
irritātiō, ōnis, f.	podráždění
ischaemicus, a, um	nedokrevný, ischemický
lacer, era, erum	tržný
laesiō, ōnis, f.	poškození
latēns, entis	skrytý, latentní
lentus, a, um	pomalý, zdlouhavý
liēn, ēnis, m.	slezina
luxātiō, ōnis, f.	vykloubení
malignus, a, um	zhoubný
mellitus, a, um	1. medový; 2. sladký
mēnsis, is, m.	měsíc (časový úsek)
metastasis, is, f.	druhotné chorobné ložisko, metastáza
morbus, ī, m.	nemoc, choroba
morsus, a, um	způsobený kousnutím
multiplex, multiplicis	mnohočetný
obstructivus, a, um	ucpávající, obstrukční
oedēma, matis, n.	otok
operātiō, ōnis, f.	operace
ōvārium, īī, n.	vaječník
partus, ūs, m.	porod

⁴ Latinská předložka *in* ve spojení s ablativem má význam „v, na, při“ (kde? kdy?).

penetrāns, antis	pronikající
pepticus, a, um	vzniklý trávením, peptický
per	skrz, přes, pomocí
perforātiō, ōnis, f.	proděravění
perforātus, a, um	1. proděravělý; 2. prasklý
peritoneum, ī, n.	pobřišnice
plastica, ae, f.	plastická operace
post	po, za
prōlāpsus, ūs, m.	vyhřeznutí, výhřez
propter	pro, kvůli
prostata, ae, f.	předstojná žláza, prostata
recidivāns, antis	vracející se, recidivující
rēctum, ī, n.	konečník
rēnālis, e	ledvinový
resectiō, ōnis, f.	vynětí, vyříznutí
revīsiō, ōnis, f.	opětovná prohlídka, přešetření, revize
ruptūra, ae, f.	trhlina, prasknutí
secundum	podle
sēpsis, is, f.	otrava krve, sepse
signum, ī, n.	1. označení; 2. znamení, příznak (nemoci)
spasmus, ī, m.	křeč
spasticus, a, um	křečovitý
status, ūs, m.	stav
stenōsis, is, f.	zúžení
sub⁵	pod (kam?)
suprā	nad
suspīciō, ōnis, f.	podezření
sūtūra, ae, f.	šev, sešití
symptōma, matis, n.	příznak, projev (nemoci)
syndrōma, matis, n.	syndrom (kombinace příznaků typická pro určité onemocnění)
terminālis, e	konečný, poslední
trāns	přes

⁵ Latinská předložka *sub* ve spojení s ablativem má význam „pod“ (kde?).

trānsplantātiō, ōnis, f.	umělé přenesení tkáně, transplantace
trauma, matis, n.	poranění, úraz
traumaticus, a, um	úrazový
tūberculōsis, is, f.	tuberkulóza, souchotiny
tumor, ōris, m.	nádor
tussis, is, f.	kašel
ulcus, ulceris, n.	vřed
umbilicālis, e	pupeční
ūrētēr, ēris, m.	močovod
via, ae, f.	cesta
volvulus, ī, m.	otočení, zauzlení
vulnus, vulneris, n.	rána

CVIČENÍ

1) Přeložte do češtiny.

Signum morbi	_____
Symptomata morbi latentis	_____
Syndroma depressivum	_____
Tussis chronica	_____
Dolores abdominis acuti	_____
Status post febrim acutam	_____
Sepsis lenta	_____
Asthma bronchiale gradus II.	_____
Diabetes mellitus	_____
Cancer duodeni	_____
Carcinoma recti in vaginam et colon sigmoideum increscens	_____
_____	_____
Cystis ovarii l. utr.	_____
Ulcus duodeni ad pancreas penetrans	_____
_____	_____

Ulcera cruris l. utr. _____

Caries dentis ad pulpam penetrans _____

Haemorrhagia cerebri _____

Haematoma capitis _____

Spasmus m. sphincteris _____

Vulnus lacerum et contusum regionis coxae l. dx. _____

Oedema manus et antebrachii l. dx. post vulnus morsum _____

Amputatio phalangis distalis digiti III. et IV. manus l. sin. traumatica _____

Fractura aperta baseos phalangis proximalis digiti V. manus sinistrae _____

Corpus alienum regionis femoris l. dx. _____

Laesio fetus ante partum _____

St. p. luxationem colli femoris lateris dextri _____

Gangraena digiti II. pedis l. sin. post trauma grave _____

Operatio propter calculos felleos _____

Operatio vesicae urinariae propter tumorem benignum _____

2) Přeložte do latiny.

Chronická bolest zad _____

Kvůli akutnímu kašli _____

Křečovitě astma _____

Ledvinový kámen _____

Hluboký (zubní) kaz _____

Stav po tuberkulóze _____

Gangréna (zubní) dřeně _____

Zhoubné nádory _____

Mnohočetné nádory levé plíce _____

Rakovina děložního krčku _____

Příznaky rakoviny prsu _____

Chronický vřed horního rtu úst _____

Prasklý vřed dvanáctníku _____

Těžký úraz hlavy _____

Otok hrtanu _____

Stav po krvácení do břišní dutiny _____

Úrazové poškození ledvin _____

Vykloubení levého kolena _____

Tržná rána levého lokte pronikající k loketnímu vřáčku _____

Stav po amputaci pravé dolní končetiny kvůli otravě krve _____

Operace kvůli cystě pravého vaječníku _____

3)

Zakroužkujte deklinaci a správnou koncovku akuzativu singuláru u následujících substantiv.

resectio	1. 2. 3. 4. 5.	-am -um -em -im nom. = ak.
----------	----------------------------	--

duodenum	1. 2. 3. 4. 5.	-am -um -em -im nom. = ak.
----------	----------------------------	--

carcinoma	1. 2. 3. 4. 5.	-am -um -em -im nom. = ak.
-----------	----------------------------	--

dies	1. 2. 3. 4. 5.	-am -um -em -im nom. = ak.
------	----------------------------	--

hepar	1. 2. 3. 4. 5.	-am -um -em -im nom. = ak.
-------	----------------------------	--

hepatitis	1. 2. 3. 4. 5.	-am -um -em -im nom. = ak.
-----------	----------------------------	--

ventriculus	1. 2. 3. 4. 5.	-am -um -em -im nom. = ak.
-------------	----------------------------	--

stenosis	1. 2. 3. 4. 5.	-am -um -em -im nom. = ak.
appendicitis	1. 2. 3. 4. 5.	-am -um -em -im nom. = ak.
perforatio	1. 2. 3. 4. 5.	-am -um -em -im nom. = ak.
ileus	1. 2. 3. 4. 5.	-am -um -em -im nom. = ak.
appendix	1. 2. 3. 4. 5.	-am -um -em -im nom. = ak.
colica	1. 2. 3. 4. 5.	-am -um -em -im nom. = ak.

4)

4a) Rozdělte termíny v následující tabulce do pěti kategorií podle jejich zakončení v akuzativu singuláru. Zapište tyto termíny v akuzativním tvaru do příslušného sloupce.

Poznámka: Některé termíny je možné zařadit do více kategorií.

irritatio	operatio	vagina	mensis
tumor	rectum	peritoneum	peritonitis
vesica	sutura	regio	abdomen
annus	amputatio	uterus	colon
cystis	intestinum	sepsis	ileum
dies	pancreas	paries	stenosis
	metastasis	plastica	

-am	-um	-em	-im	nom. = ak.
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
	_____	_____		_____

4b) Spojte adjektiva ve správném tvaru se substantivy v tabulce.

vesica	intestinum	regio	ileum	colon
--------	------------	-------	-------	-------

1) glutealis, e: _____

2) tenuis, e: _____

3) sigmoideus, a, um: _____

4) urinarius, a, um: _____

5) terminalis, e: _____

4c) Doplňte spojení ze cvičení 4b do diagnóz ve správném tvaru. Zachovejte pořadí z předcházejícího cvičení.

1) Carcinoma recti ad _____ increscens

- 2) Carcinoma coli sigmoidei ad _____ crescens
- 3) Carcinoma recti in vaginam et _____ increscens
- 4) Carcinoma recti ad vaginam et _____ increscens
- 5) Carcinoma coli sigmoidei ad _____ penetrans

4d) Přiřaďte diagnózy ze cvičení 4c ke schémátům znázorňujícím strukturu termínů. Jedno schéma můžete použít více než jednou.

Poznámka: PKS = přívlastek shodný; PKN = přívlastek neshodný; PUM = příslovečné určení místa

schéma	číslo diagnózy
Substantivum + PKN + PKS + předložka + PUM + PKS + PKS	
Substantivum + PKN + předložka + PUM + PKS + PKS	
Substantivum + PKN + předložka + PUM + spojka + PUM + PKS + PKS	

4e) Změňte koncovky substantiv/adektiv tak, abyste vytvořili smysluplná spojení. Neměňte pořadí slov.

- 1) tumor – duodenum _____
- 2) vena – porta _____
- 3) sutura – rectum _____
- 4) irritatio – pancreas _____
- 5) paries – abdomen _____
- 6) resectio – intestinum tenue _____
- 7) plastica – hiatus oesophageus _____
- 8) stenosis – ductus hepaticus communis _____
- 9) operatio – prolapsus – rectum _____

4f) Doplňte spojení ze cvičení 4e do diagnóz ve správném tvaru. Zachovejte pořadí z předcházejícího cvičení.

- 1) Status post operationem propter _____
- 2) Carcinoma pancreatis in _____ increscens
- 3) Status post _____
- 4) Status post _____
- 5) Carcinoma caeci ad _____ penetrans
- 6) Status post _____
- 7) Status post _____
- 8) Drainage viarum biliarium propter _____

9) Status post _____

4g) Zakroužkujte PKS, PKN, případně PUM u termínů v tabulce podle jejich větněčlenské funkce v diagnózách ve cvičení 4f.

Poznámka: Číslo v závorkách naznačuje, v jaké diagnóze se termín vyskytuje.

increscens (2)	PKS/PKN/PUM
post suturam (3)	PKS/PKN/PUM
in venam (2)	PKS/PKN/PUM
tenuis (6)	PKS/PKN/PUM
duodeni (1)	PKS/PKN/PUM
ad parietem (5)	PKS/PKN/PUM
oesophagei (7)	PKS/PKN/PUM
viarum (8)	PKS/PKN/PUM

5)

5a) Doplňte chybějící předložky do diagnóz v rámečcích. Vybírejte z předložek uvedených u každé diagnózy.

5b) Nahraďte výrazy v diagnózách označené kurzívou termíny v závorkách ve správném tvaru.

Příklad:

Tumor *caudae pancreatis* ad *intestinum crassum* penetrans

(caecum; paries abdominis)

Tumor *caeci* ad *parietem abdominis* penetrans

1) Carcinoma *curvaturae majoris ventriculi* _____ *colon transversum* increscens

contra – secundum – propter – ad – extra

(ventriculus; hepar)

(ventriculus et oesophagus; pancreas)

(caput pancreatis; duodenum)

(colon transversum; jejunum)

(rectum; vagina, uterus et ureter lateris sinistri)

2) *Amputatio recti _____ menses III*

supra – circum – ante – sub – in

(resectio; colon sigmoideum; anni VII)

(resectio; ventriculus; dies V)

3) *Carcinoma recti _____ vaginam et colon sigmoideum increscens*

secundum – propter – contra – in – extra

(vesica urinaria et prostata)

4) *Status _____ revisionem cavitatis abdominis _____ tumorem capitis
pancreatis*

trans – post – per – inter – extra

per – intra – ante – ad – propter

(resectio hepatis; metastases)

(resectio ventriculi; ulcus)

(resectio coli sigmoidei; perforatio)

(operatio; ileus)

(operatio; pancreatitis acuta)

(operatio; fissura ani)

(operatio ventriculi; ulcus ventriculi)

(operatio; volvulus coli sigmoidei)

6b) Přiřaďte termíny vytvořené ve cvičení 6a k následujícím definicím. Nepoužijete všechny termíny.

1) Zánět červovitého přívěsku slepého střeva probíhající méně bouřlivě s opakovanými bolestmi břicha: _____

2) Defekt ve sliznici žaludku, který vzniká v důsledku nerovnováhy mezi žaludeční kyselinou chlorovodíkovou a obrannými schopnostmi sliznice (prokrvení, hlen); významným patogenetickým faktorem je bakterie *Helicobacter pylori*:

3) Typický příznak žlučových kaménků; bolest je nejsilnější v pravém podžebří, může vyzařovat do pravého boku až k pravé lopatce; bývá provázena zvracením:

4) Vysunutí konečníku směrem dolů v důsledku ochabnutí jeho závěsného aparátu:

5) Rotace tenkého střeva kolem osy kolmé na jeho průběh vedoucí k zaškrcení jeho vyživujících cév s následným vznikem střevní neprůchodnosti:

6) Vakovité vychlípení pobřišnice přes stěnu břišní s obsahem vnitřních orgánů v oblasti pupku:

7) Závažné jaterní onemocnění charakterizované množstvím vaziva, nekrózou a uzlovitou přestavbou tkáně; reakce na různá poškození, např. zánět nebo alkohol:

8) Zástava průchodu tráveniny střevem při zaškrcení cévního zásobení střeva, trombóze či embolii: _____

(Upraveno dle VOKURKA, M., HUGO, J. *Velký lékařský slovník*. 9. vyd. Praha: Maxdorf, 2009. 1147 s.)

6c) Spojte termíny vlevo s termíny vpravo tak, abyste vytvořili úplné diagnózy. Zapište na řádky pod tabulkou.

Status post operationem herniae inguinalis lateris dextri ante	recidivans
Ulcus duodeni ad	ilei biliaris
Prolapsus recti	acutae
Suspicio	annos X
Suspicio appendicitidis	pancreas penetrans
Status	alcoholica
Status post revisionem cavitatis abdominis propter	post colicam biliarem
Cirrhosis hepatis	volvulum

6d) V diagnózách vytvořených ve cvičení 6c podtrhněte nominativy substantiv/adjektiv černě, genitivы modře a akuzativы červeně.

7)

7a) Vytvořte smysluplné diagnózy z termínů v oválech.

7b) Rozepište zkratky a vypište číslovky řadové slovy.

inguinalis utr.
hernia l.

1) _____

gradus mellitus
diabetes II.

2) _____

haemorrhoides IV.
ani gradus

3) _____

diabetica pedis
III. dx. l.
gangraena digiti

4) _____

musculi glutei l. sin.
propter decubitus
st. p. plasticam

5) _____
